

การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอแม่แตง อำเภอสาร์ภี อำเภอสันกำแพง และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

Development of Thai Handicrafts for Sustainable Community

Development Case Study at Mae Tang, Saraphi, Sankampaeng and

Mae Rim, Chiang Mai

เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, นภามินทร์ ศักดิ์สง่า, มนัสพันธ์ รินแสงปิน,
ไชยเชิด ไชยนันท์ และภควดี โอสถาพร

Jetsadapol Kitipattanawit, Napamin Saksangn, Manaspsn Rinsangpin,

Chaicerd Chainun and Pakkawadee Osataporn

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Faculty of Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University

E-mail: jetsadapol@hotmail.com

(Received : December 13, 2018 Revised : May 13, 2019 Accepted : June 18, 2019)

บทคัดย่อ

การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอแม่แตง อำเภอสาร์ภี อำเภอสันกำแพง และอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 อำเภอ 2) เพื่อประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมใหม่ของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 อำเภอ ในการดำเนินงานวิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตัวอย่างผลิตภัณฑ์เดิม กระบวนการทำผลิตภัณฑ์ โดยนำแนวทางด้านการออกแบบมาคิดวิเคราะห์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างและผู้บริโภค โดยการนำจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 กลุ่ม มาออกแบบเพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาสินค้าหัตถกรรม และประเมินความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 80 คน พบว่าในด้านความสวยงาม สี ลวดลาย รวม 25 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 31.25 มีความต้องการมากที่สุด และได้ประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน เพื่อประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์กลุ่มหัตถกรรมบ้านหนองตอง อำเภอแม่แตง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแพกหลวง อำเภอแมริม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.17 ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ กลุ่ม

วิสาหกิจชุมชน บ้านป่าปงหลวง อำเภอสารภี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.13 ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.09

คำสำคัญ: การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมไทย ชุมชนที่ยั่งยืน

Abstract

The development of Thai handicraft to thrive a sustainability in community; case study, four sub-district area in Chiang Mai Province including Mea Tang, Saraphi, Sankampeang, and Mea Rim aims to 1) desire and develop the handicraft products in Chiang Mai and 2) evaluate the satisfaction of the developed handicraft products in four sub-district area. This research had collected many samples of the old style product and their making process under the design knowledge. Then, the research had analyzed and developed products to meet the need of samples group and customers. The research had brought out the outstanding points of products from four groups to develop the new style products and evaluate the satisfaction. From 80 people, most of them, 25 people which equal 31.25%, told that the beauty, color, and tracery of the products are the most important issue. After the process, 248 samples group had evaluated the new handicraft products which had been developed under this research.

The research found that in Mea Tang sub-district, the products from Baan Nong Tong community enterprise group had got a high level of satisfaction (mean =4.36, standard deviation =0.15) in Mae Rim sub-district, the products from Pang Luang community enterprise group had got a highest level of satisfaction (mean= 4.50, standard deviation = 0.17)) in Sarapi sub-district, the products from Pa Pong Luang community enterprise group had got a high level of satisfaction (mean = 4.21, standard deviation = 0.13) in San Kam Peang sub-district, the products from San Kam Peang community enterprise group had got a highest level of satisfaction (mean =4.68, standard deviation = 0.09)

Keywords: Development of Thai handicrafts, Sustainable communities

บทนำ

งานหัตถกรรมของเชียงใหม่มีมากมายหลายอย่าง ทั้งหัตถศิลป์และหัตถกรรม สำหรับทิศทางแนวโน้มหัตถกรรมในอนาคตเป็นเรื่องสำคัญถ้าหากภาครัฐเห็นความสำคัญและเข้าใจในงานหัตถกรรมพัฒนาไปพร้อม ๆ กันก็จะสามารถพัฒนาไปได้ไกลกว่านี้ และสามารถสร้างจังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นเมืองหัตถกรรมและหัตถศิลป์ได้ดี ถ้ามีการส่งเสริมเช่นการพัฒนาโอท็อป (OTOP) สู่อุตสาหกรรม ดึงดูดต้องประเมินและแยกให้ออกระหว่างการเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออก (เชียงใหม่ธุรกิจ, 2556) งานหัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ที่โดดเด่นด้านการออกแบบนั้นมากมายและหลากหลายมาก ในที่นี้สามารถแบ่งออกเป็นงานไม้, เซรามิก, สิ่งทอ, กระจาด, สบู่และน้ำมัน และโลหะ จากการศึกษาของงานหัตถกรรมในจังหวัดเชียงใหม่พบว่ามีบางกลุ่มชุมชนที่ยังไม่ได้พัฒนามีอีกมากมายและทางรัฐยังเข้าไปไม่ถึงชุมชนจึงทำให้สินค้าหัตถกรรมชุมชนบางชุมชนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเช่น อำเภอแม่แตง อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง และอำเภอแมริม จะมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่ได้รับการกระตุ้นจึงทำให้เกิดงานผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณภาพและทำให้งานหัตถกรรมไม่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของคนในชุมชนและทำให้คนในชุมชนไม่มีงานทำก่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ดังนั้นการกระตุ้นเศรษฐกิจและความต้องการของกลุ่มอาชีพ อันจะทำให้เศรษฐกิจในชุมชน หมู่บ้าน และต้องสืบทอดรักษาภูมิปัญญาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้ก้าวหน้าแบบแพร่หลายต่อไปผลิตภัณฑ์ OTOP จะต้องได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ในกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ การเพิ่มช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เพื่อยกระดับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน สามารถแข่งขันในตลาดทั้งในชุมชนและนอกชุมชน อันเป็นการทำให้ประชาชนในระดับฐานรากมีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเพิ่มขึ้นผู้วิจัยจึงสนใจในการทำวิจัย แนวทางพัฒนาสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มหัตถกรรมบ้านหนองตอง อำเภอแม่แตง กลุ่มบ้านป่าปงหลวง อำเภอสารภี กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง และกลุ่มแฝกหลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนอำเภอละ 1 ผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นแนวทางการบูรณาการเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าหัตถกรรม จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หัตถกรรม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพระดับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ ให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน สามารถแข่งขันได้ในตลาดทั้งใน-นอก ประเทศ ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

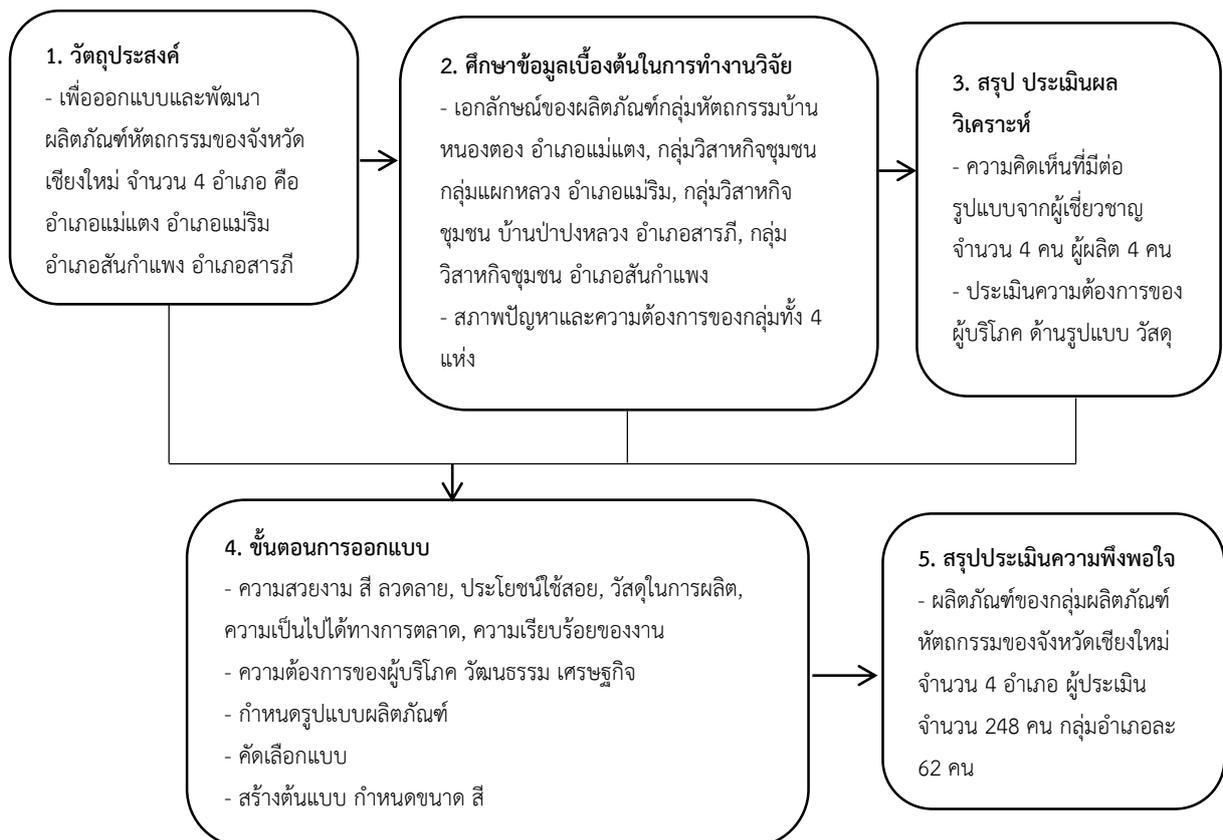
1. เพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอแมริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมใหม่ของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอแมริม อำเภอสันกำแพง และอำเภอสารภี

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและใช้ข้อมูลมาประกอบดังนี้

1. ศึกษา สํารวจ ความต้องการและรูปแบบสินค้าที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน
2. ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม อำเภอสันกำแพง และอำเภอสารภี และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบทั้งหมดจำนวน 4 คนและผู้ผลิตจำนวน 4 คน
3. ประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่เกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมใหม่ ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ผลการวิจัย

การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษา อำเภอแม่แตง อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง และอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม นำเสนอการวิเคราะห์ในลักษณะบรรยาย โดยมีข้อสรุปดังนี้

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จากศึกษาข้อมูลการผลิตทั้ง 4 กลุ่ม คือ อำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม อำเภอสันกำแพง และอำเภอสารภี พบว่า การผลิตสินค้าทั้งหมดนั้นจัดทำโดยสมาชิกส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มสตรีและผู้สูงอายุทั้ง โดยใช้วัสดุและแรงงานภายในชุมชน ซึ่งพบว่าผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มมีรูปแบบไม่หลากหลาย ดังนี้

ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

1. กลุ่มหัตถกรรมบ้านหนองตอง อำเภอแม่แตง ผลิตภัณฑ์เดิมคือกระเป๋าสะพายปักลายชาวเขา ซึ่งรูปแบบมีความไม่หลากหลาย แต่มีจุดเด่นคือลายที่ปักมีความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขา เนื่องจากกลุ่มไม่เคยทดลองทำผลิตภัณฑ์อะไรเลยจึงจำเป็นต้องหาผลิตภัณฑ์ที่ง่ายเพื่อการขึ้นรูปต้นแบบ สรุปออกมาคือ หมอนพิงชุดรับแขกลดตายปักจากชาวเขา

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแพกหลวง อำเภอแม่ริม ผลิตภัณฑ์เดิมคือตะกร้าใส่ของแบบมีหูหิ้วและแบบไม่มีหูหิ้วหลายขนาดคละสี ซึ่งรูปแบบมีความไม่หลากหลาย แต่มีจุดเด่นคือลายถักของแพกคือลายเม็ดข้าว มีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มอำเภอแม่ริม และวัสดุทำจากหญ้าแพกซึ่งหาได้ในชุมชนชัดเจน สรุปออกมาคือ ออกแบบรูปทรงของโคมไฟตั้งพื้น, ที่รองจาน, โคมไฟแขวน

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านป่าปงหลวง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ผลิตภัณฑ์เดิมคือตะกร้าใส่ของแบบกระจาด ซึ่งรูปแบบมีความไม่หลากหลาย แต่มีจุดเด่นคือลายสานของไม้ไผ่มีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม และวัสดุทำจากไม้ไผ่ซึ่งหาได้ในชุมชนและใกล้เคียงชัดเจน ผู้วิจัยและผู้ผลิตได้ร่วมกันออกแบบให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อให้สามารถจำหน่ายในชุมชน และท้องถิ่นได้ สรุปออกมาคือ นำกระจาดมาผสมและเป็นกระเป๋าเพื่อใส่ของเล็กๆหลายขนาด

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลิตภัณฑ์เดิมคือผ้าชิ้นสันกำแพงจุดเด่นของผ้าไหมสันกำแพงคือ ลวดลายเฉพาะของสันกำแพง และประกอบกับทางกลุ่มมีความเข้มแข็งของสมาชิกดี มารวมไปถึงมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านในกลุ่ม จึงสรุปออกมาคือ กระเป๋าจำนวน 3 ชั้นพร้อมบรรจุภัณฑ์

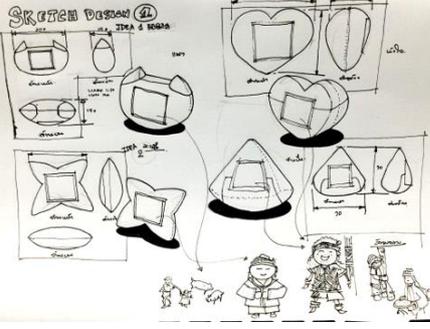
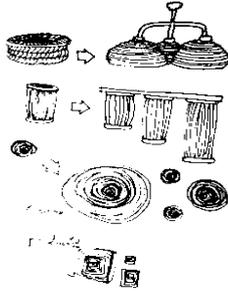
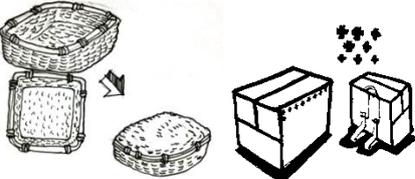
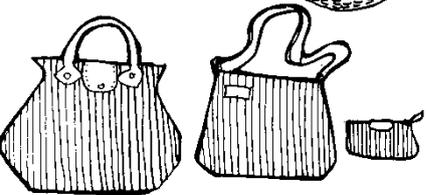
ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบได้ให้ข้อเสนอแนะและแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังนี้

1. มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงตลาด จะให้ความรู้สีกมีคุณค่าและแสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มได้อย่างชัดเจน

2. การสร้างภาพลักษณ์ที่แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการออกแบบของฝากและของที่ระลึกร่วมไปถึงของตกแต่งบ้าน

จากข้อมูลการออกแบบ ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม อำเภอสันกำแพง และอำเภอสารภี ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงแบบร่างของผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม อำเภอสันกำแพง อำเภอสารภี (Idea sketch) และผลิตภัณฑ์ตัวอย่างที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว

ผลิตภัณฑ์เดิม	รายละเอียดในการพัฒนารูปแบบ	ผลิตภัณฑ์ต้นแบบใหม่
 <p>1. ผลิตภัณฑ์กลุ่มหัตถกรรมผ้าปักมือบ้านหนองตอง อำเภอแม่แตง</p>	 <p>Idea sketch หมอนแบบร่างแนวทางการร่วมกับกลุ่ม</p>	 <p>รูปแบบผลิตภัณฑ์ตัวอย่างที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว</p>
 <p>2. ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปกหลวง อำเภอแม่ริม</p>	 <p>Idea sketch งานจากหญ้าแฝกเพื่อหาแนวทางการร่วมกับกลุ่ม</p>	 <p>รูปแบบผลิตภัณฑ์ตัวอย่างที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว</p>
 <p>3. ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าปงหลวง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่</p>	 <p>Idea sketch งานจักสานแนวทางการร่วมกับกลุ่ม</p>	 <p>รูปแบบผลิตภัณฑ์ตัวอย่างที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว</p>
 <p>4. ผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่</p>	 <p>Idea sketch งานจักสานแนวทางการร่วมกับกลุ่ม</p>	 <p>รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้ออกแบบและพัฒนาแล้ว</p>

ผลการวิเคราะห์ภาพรวมของแบบร่าง (Idea sketch) พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มหัตถกรรม จังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด 4 กลุ่ม มีความต้องการรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มากที่สุด คือ ในด้านความสวยงาม สีสัน ลวดลาย คือจำนวน 25 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาคือ ในด้านความเป็นไปได้ทางการตลาด คือจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ในด้านประโยชน์ใช้สอย คือจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ในด้านความเรียบร้อยของงาน คือจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25 ในด้านวัสดุในการผลิตคือจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75

ความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มหัตถกรรม จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 4 กลุ่ม จำนวน 248 คน

1. ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์กลุ่มหัตถกรรมบ้านหนองตอง อำเภอแม่แตง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มหัตถกรรมบ้านหนองตอง อำเภอแม่แตง ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (mean = 4.36, standard deviation = 0.15)

2. ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแพกหลวง อำเภอแม่ริม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก (mean = 4.50, standard deviation = 0.17)

3. ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านป่าปงหลวง อำเภอสรรคิ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้าน ผลิตภัณฑ์มี ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก (mean = 4.21, standard deviation = 0.13)

4. ระดับความพึงพอใจด้านรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีความพึงพอใจด้าน ผลิตภัณฑ์มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก (mean = 4.68, standard deviation = 0.09)

ภาพที่ 1 นำเสนองานวิจัยกับกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม (ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2560)

การอภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลการผลิตทั้ง 4 กลุ่ม คือ อำเภอมแม่แตง อำเภอมแม่ริม อำเภอมสันกำแพง และอำเภอมสารภี พบว่าการผลิตสินค้าทั้งหมดนั้นจัดทำโดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรีและผู้สูงอายุทั้ง โดยใช้วัสดุและแรงงานภายในชุมชน ซึ่งพบว่าผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มมีรูปแบบไม่หลากหลาย ดังนี้

1. กลุ่มหัตถกรรมบ้านหนองตอง อำเภอมแม่แตง ผลิตภัณฑ์เดิมคือกระเป๋าสะพายปักลายชาวเขา ซึ่งรูปแบบมีความไม่หลากหลาย แต่มีจุดเด่นคือลายที่ปักมีความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขา เนื่องจากกลุ่มไม่เคยทดลองทำผลิตภัณฑ์อะไรเลยจึงจำเป็นต้องหาผลิตภัณฑ์ที่ง่ายเพื่อการขึ้นรูปต้นแบบ สรุปรออกมาคือ หมอนผิงชุดรับแขก

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแพกหลวง อำเภอมแม่ริม ผลิตภัณฑ์เดิมคือตะกร้าใส่ของแบบมีหูหิ้วและแบบไม่มีหูหิ้วหลายขนาดคละสี ซึ่งรูปแบบมีความไม่หลากหลาย แต่มีจุดเด่นคือลายถักของแพกคือลายเม็ดข้าวมีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม อำเภอมแม่ริมเองและวัสดุทำจากหญ้าแพกซึ่งหาได้ในชุมชนชัดเจน สรุปรออกมาคือ ออกแบบรูปทรงของโคมไฟตั้งพื้น, ที่รองจาน, โคมไฟแขวน

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านป่าปงหลวง อำเภอมสารภี จังหวัดเชียงใหม่ผลิตภัณฑ์เดิมคือตะกร้าใส่ของแบบกระจาด ซึ่งรูปแบบมีความไม่หลากหลาย แต่มีจุดเด่นคือลายสานของไม้ไผ่มีความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม และวัสดุทำจากไม้ไผ่ซึ่งหาได้ในชุมชนและใกล้เคียงชัดเจน ผู้วิจัยและผู้ผลิตได้ร่วมช่วยกันออกแบบให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อให้สามารถจำหน่ายในชุมชน และท้องถิ่นได้ สรุปรออกมาคือ นำกระจาดมาผสมและเป็นกระเป๋าเพื่อใส่ของเล็ก ๆ หลายขนาด

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอมสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลิตภัณฑ์เดิมคือผ้าชิ้นสันกำแพงจุดเด่นของผ้าไหมสันกำแพงคือ ลวดลายเฉพาะของสันกำแพง และประกอบกับทางกลุ่มมีความเข้มแข็งของสมาชิกดีมากรวมไปถึงมีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านในกลุ่ม จึงสรุปรออกมาคือ กระเป๋าจำนวน 3 ชิ้นพร้อมบรรจุภัณฑ์

จากแนวคิดของ อีระชัย สุขสด (2544, 88-91) สำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านความงาม ผลิตภัณฑ์จะต้องมีความงามมาก่อนหน้าที่ประโยชน์ใช้สอย ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับอย่างมีประสิทธิภาพลักษณะเฉพาะถิ่นมีรูปแบบลวดลายที่แฝงไปด้วยเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น บ่งบอกลักษณะของกลุ่มชนนั้น ส่วนแนวทางพัฒนาสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนาม ร่วมกับการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลมาออกแบบและเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้า จำนวน 4 กลุ่ม จนนำมาสู่แบบร่างที่มีการผสมผสานระหว่างแนวความคิดของนักวิจัยและกลุ่มชุมชนร่วมไปถึงการนำไปใช้ในท้องเรียนเพื่อจะเกิดประโยชน์ ซึ่งการออกแบบนั้นเน้นในส่วนของการใช้ชีวิตประจำวันผสมกับความต้องการ ความทันสมัย รวมถึงลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชุมชนนั้น ๆ สอดคล้องกับ ไชยเชิด ไชยพันธ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาและพัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ระลึก โดยการประยุกต์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลประเมินความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญผลออกมาอยู่ในระดับดี เนื่องด้วยขอจำกัดในเรื่องงบประมาณในการทำวิจัย และทางกลุ่ม

ชุมชนให้ความร่วมมือ ก็จะสามารถพัฒนาและนำไปเป็นแนวทางในการผลิตต่อไปในอนาคต โดยรวมแล้วจะสังเกตเห็นได้ว่าวัสดุหลักที่ใช้ในการผลิตงานหัตถกรรมทั้งหมดจะใช้วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นหรือชุมชนใกล้เคียงกันรวมไปถึงอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ล้วนแต่มีอยู่ในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539) ผู้สร้างสรรค์งานหัตถกรรมจะต้องคำนึงถึงการแสวงหาวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นเท่าที่จะทำได้และสามารถนำมาสร้างด้วยเครื่องมือเท่าที่มีอยู่ตามสภาพท้องถิ่นของตน

การประเมินความพึงพอใจของของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่ได้พัฒนาด้วยกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ มีความพึงพอใจในทิศทางเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า งานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายในอำเภอตัวอย่างได้และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่กำลังจะสูญหาย ให้มีแนวทางในการประยุกต์และพัฒนาให้มากขึ้น และเป็นแนวทางในการกำหนดอนาคตของงานอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาพื้นถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป เกิดความสมดุลในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ตอบสนองการสร้างระบบความยั่งยืนแก่ชุมชนและเศรษฐกิจต่อไปโดยสอดคล้องกับแนวคิดการพิจารณาถึงรูปทรงและความงามด้วยฝีมือให้ปรากฏคุณค่าทางศิลปะ (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2539, 89) และสามารถเกิดการลงทุนประกอบการเชิงพาณิชย์ได้โดยสอดคล้องกับ มนัสพันธ์ รินแสงปิ่น และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรมของชนเผ่าต่าง ๆ โดยใช้วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นมาพัฒนาผลิตภัณฑ์งานจักสานโดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความโดดเด่น ลวดลาย รูปแบบ เพื่อพัฒนาไปสู่การพาณิชย์

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลวิจัยไปใช้ การพัฒนาควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับการผลิตที่มีความทันสมัยและนำรูปแบบใหม่มาใช้ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค
2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรให้การสนับสนุนกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

การผลิตสินค้าแต่เดิมจัดทำโดยสมาชิกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรีและผู้สูงอายุทั้ง โดยใช้วัสดุและแรงงานภายในชุมชน ซึ่งพบว่าผลิตภัณฑ์ของแต่ละกลุ่มมีรูปแบบไม่หลากหลาย จากการพัฒนาสินค้าหัตถกรรมไทยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนาม ร่วมกับการศึกษาความต้องการของผู้บริโภคที่มีความต้องการต่อผลิตภัณฑ์ นำข้อมูลมาออกแบบและเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้า จำนวน 4 กลุ่ม จนนำมาสู่แบบร่างที่มีการผสมผสานระหว่างแนวความคิดของนักวิจัยและกลุ่มชุมชนร่วมไปถึงการนำไปใช้ในห้องเรียน เพื่อจะเกิดประโยชน์ ซึ่งการออกแบบนั้นเน้นในส่วนของการใช้ชีวิตประจำวันผสมกับความต้องการ ความทันสมัย รวมถึงลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชุมชนนั้น ๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความพึงพอใจ สามารถนำไปเป็นสินค้าเพื่อจำหน่ายในอำเภอตัวอย่างได้และเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่กำลังจะสูญหาย และเป็น

แนวทางในการกำหนดอนาคตของงานอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาพื้นถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป เกิดความสมดุลในการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ตอบสนองการสร้างระบบความยั่งยืนแก่ชุมชนและเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- ไชยเชิด ไชยนันท์, เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, มนัสพันธ์ รินแสงปิ่น, นภามินทร์ ศักดิ์สง่า, และภควดี โอสถาพร. (2561). การศึกษาและพัฒนาต้นแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าที่ระลึก โดยการประยุกต์เอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 19(1), 28-39.
- ธีระชัย สุขสด. (2544). *การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- นวลน้อย บุณวงศ์.(2539). *หลักการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัสพันธ์ รินแสงปิ่น, เจษฎาพล กิตติพัฒน์วิทย์, นภามินทร์ ศักดิ์สง่า, และไชยเชิด ไชยนันท์. (2560). การศึกษาข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรมของชนเผ่าต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานจักสานเพื่อการพาณิชย์ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 18(2), 50-58.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2539). *ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัทต้นอ้อ แกรมมีจำกัด.
- ศรีสุดา ลีลาสุวัฒน์ และคณะ. (2558). *แนวทางการพัฒนาการตลาด OTOP สู่สากล อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.